HOSTA, VAD KAN DOKTORN GÖRA?

REK-DAG GÖTEBORG 260129

PATRIK BLOMBERG, DISTRIKTSLÄKARE
PTJ HAMNSTADENS VÅRDCENTRAL
LIDKÖPING

INGA JÄVSFÖRHÅLLANDEN ATT DEKLARERA

PRESENTATIONENS AGENDA

- Hosta
- Hosta barn
- Hosta vuxna
- Vad vet vi om hostläkemedel
- Vilka läkemedel används
- Sammanfattning
- Källor
-

HOSTA

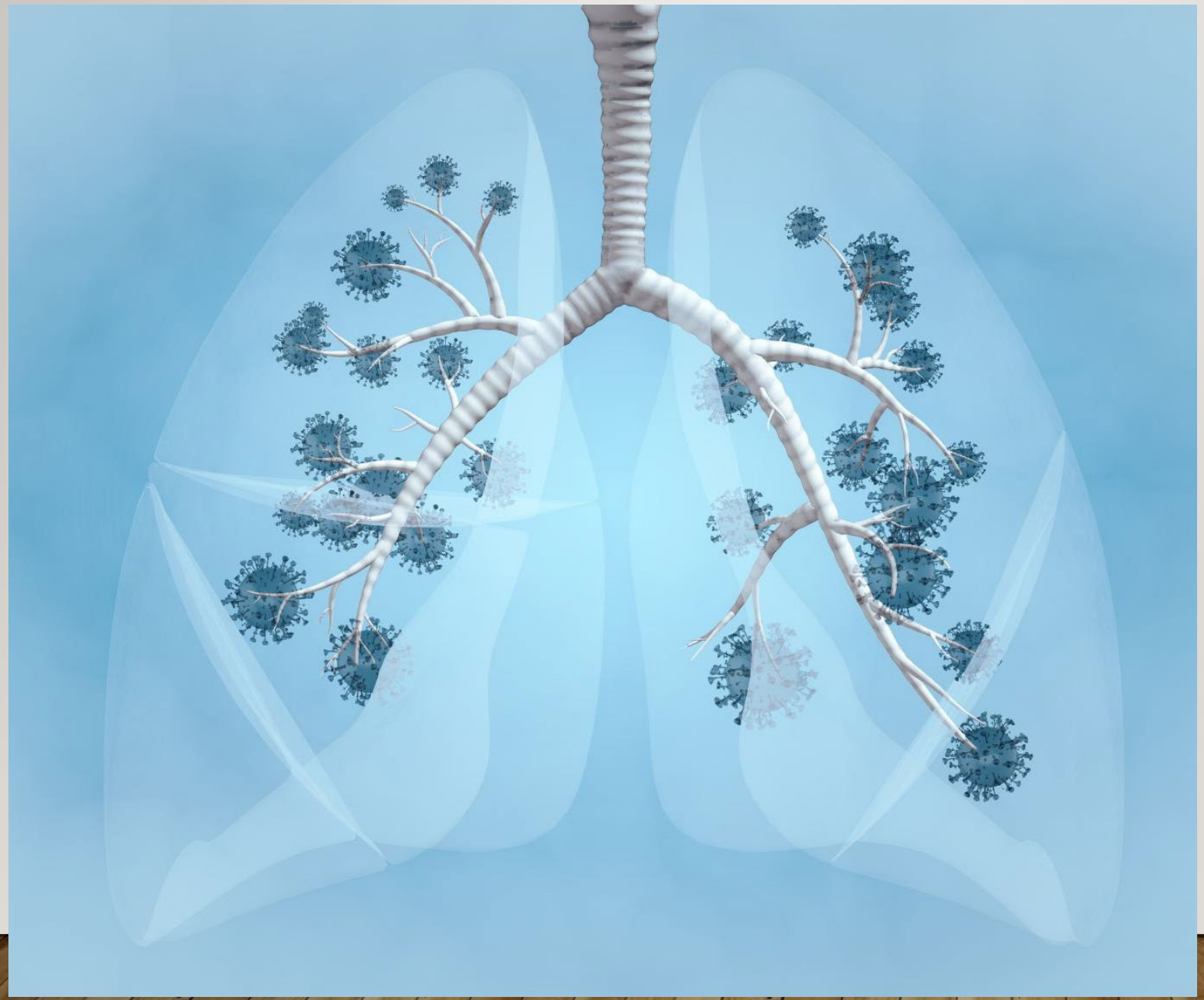

HOSTA

Hostans funktion/orsak

Hosta är en skyddsreflex som rensar luftvägarna från slem och irriterande ämnen för att underlätta andning

Vagusnerven central roll

Hosta kan uppstå vid många tillstånd

Indelning

Urakut

Akut: läker ut inom 6-8 veckor

Kronisk: duration över 6-8 veckor

Torr/rethosta

Slemhosta; färg betydelse?

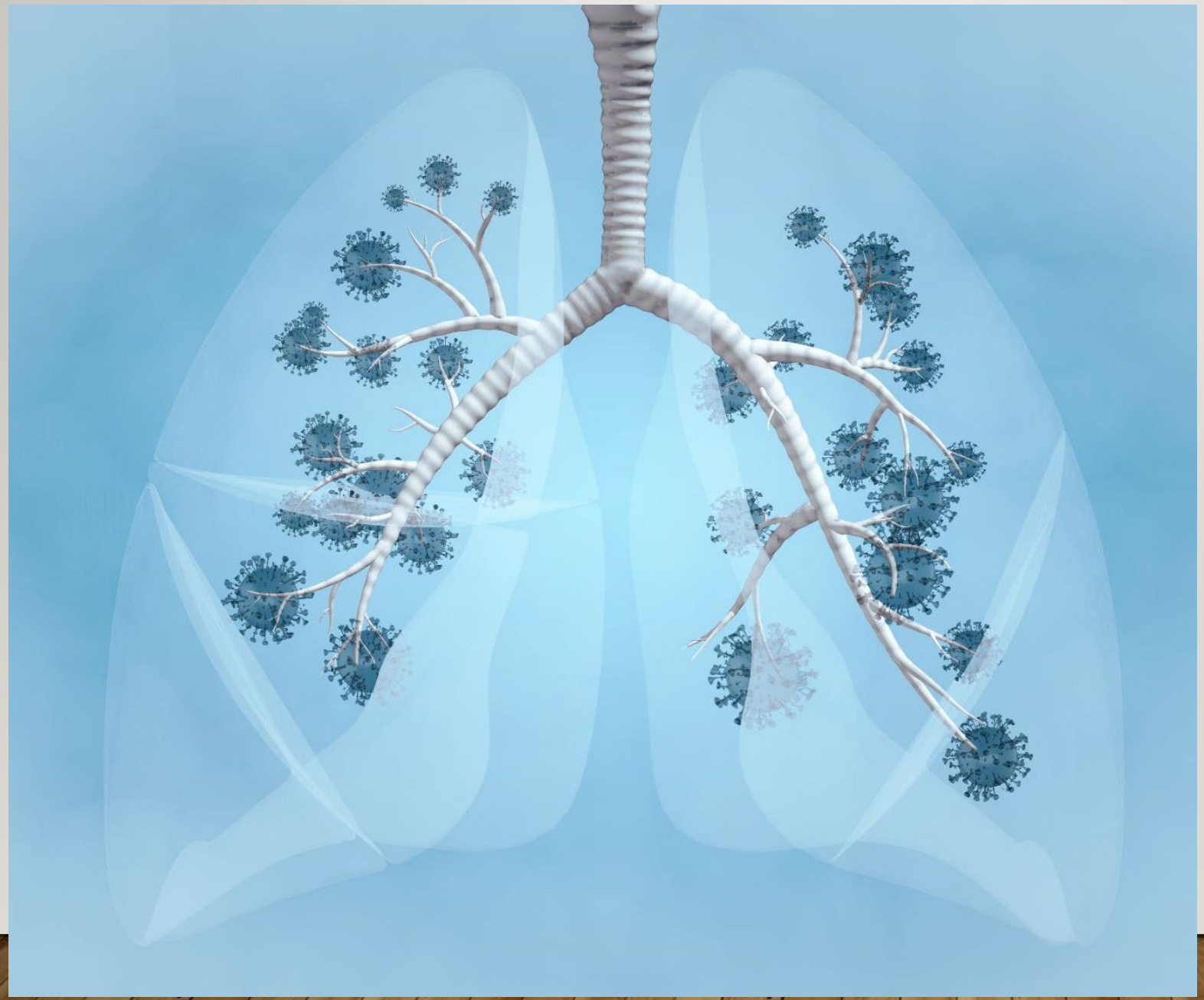

VANLIGAST AKUT BRONKIT

Inga internationellt vedertagna kriterier

Nytillkommen hosta med eller utan slembildning

Liten andningspåverkan

Liten påverkan på allmäntillstånd

Där man inte misstänker pneumoni eller annan underliggande lungsjukdom

Studier visar att 20% av de som söker får antibiotika, bara 5% har lunginflammation på röntgen

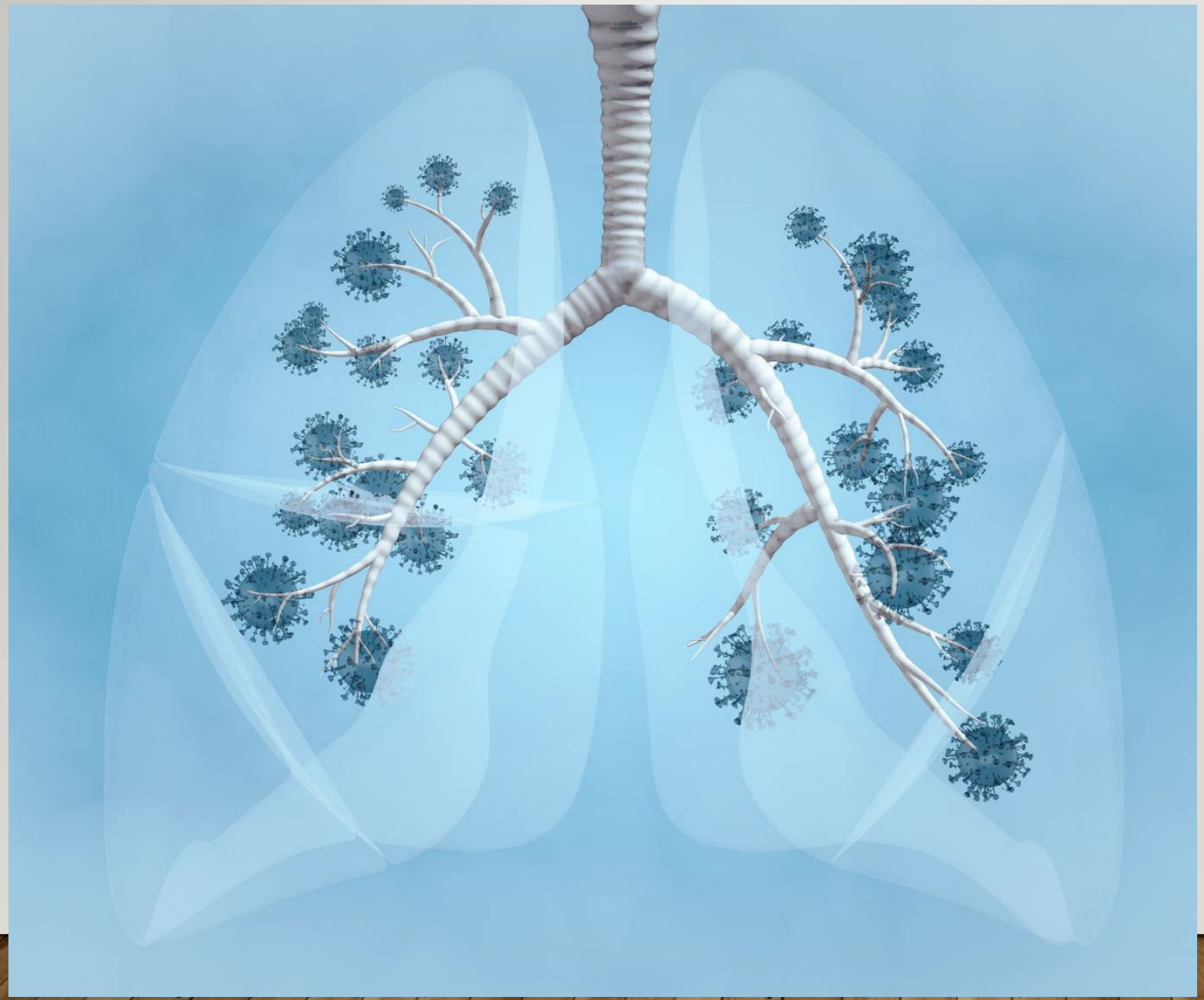

ETIOLOGI AKUT BRONKIT

50% virusorsakad som Rhinovirus, Influenzavirus, Corona virus som Covid

20% bakterier: Haemofilus, Moraxxella, streptokocker, stafylokocker, Mycoplasma, Chlamydia. Legionella

30% negativa fynd/annan orsak

Fynd av Virus eller bakterie kan hittas utan att de orsakat symtom

Aktuellt problem Papegojsjuka

HOSTA HOS BARN

Patrik Blomberg

HOSTA HOS BARN

- Luftvägsinfektioner som ger hosta är mycket vanliga bland barn.
- Förskolebarn kan drabbas av upp till 10 infektionsepisoder under en 12 månadersperiod
- Självläkande inom en 7-10 dagar men kan följas av postinfektiös hyperreaktivitet
- Hosta förekomma vid både övre och nedre luftvägsinfektioner.
- Bronkit och även lunginflammation orsakas huvudsakligen av virus på barn
- Svullnad i larynx kan leda till krupphosta.

KAN DET VARA ASTMA

Obstruktion kan ses vid akut bronkit och astma

Astma försämras ofta vid bronkit hos barn

Tänk astma vid hosta som försämras vid aktivitet och på natten

Om misstanke astma utred och behandla

RMR Astma barn

Viruskrupp

Bakgrund

- Förekommer främst höst och vinter.
- Orsakas av virus (t.ex. parainfluensa, influensa, RS).
- Vanligast hos barn 3 månader–3 år.
- svullnad i larynx/trakea.

Symtom

- Skällande hosta, heshet.
- Ofta debut efter några timmars sömn.
- Inspiratorisk stridor.
- Ibland föregås av förkylningssymtom.

KRUPP

Egenvård

Ta upp barnet ur sängen, sitta upprätt

Trösta lugna-minska stresspåslag

Ge dryck-vatten

Om kvarstående besvär kontakta vård

Viruskrupp på VC/JC

Bedömning

•Bedöm allmäntillstånd, andningsfrekvens, stridor, indragningar, saturation.

•Svårighetsgrad:

- **Svår:** stridor i vila, slött/oroligt barn.
- **Måttlig:** stridor vid ansträngning.
- **Lindrig:** ingen stridor, ev. lindriga indragningar.

•Tecken på allvarlig infektion: hög feber, takykardi, ökad AF, allmänpåverkan

Differentialdiagnoser

•Obstruktiv bronkit/astma.
•Epiglottit.
•Främmande kropp.
•Bakteriell laryngotrakeit.
•Retrofaryngeal abscess.
•Allergiskt ödem.
•Äkta krupp/Difteri-hos oss väldigt ovanligt

Viruskrupp hos barn

Behandling Läkemedelsboken 2025

Akut

•Lugna barnet, håll det upprätt.
•Följ vitalparametrar.

Syrgas: vid saturation ≤ 92 %.

Adrenalin-inhalation: vid stridor/besvärlig hosta 1mg/ml, 1-2 mg inhaleras inhaleras i nebulisator (2ml),kan upprepas efter 20–30 min.

Steroid: engångsdos, P0 Betametason/Betapred 0,12mg/kg, max 8mg, saknar indikation men används erfarenhetsmässigt för längre effekt. ePED erfarenhets- och Evidensbaserad Databas för Barnläkemedel

Hemgång

•Om förbättring: barnet kan gå hem.
•Råd: lugn, upprätt position, sval luft kan lindra.

HOSTA VUXNA

HOSTA HOS VUXNA

Hosta är en vanlig orsak att söka vård
Anamnes:

- Virusbronkit är den vanligaste orsaken till akut hosta
- Lunginflammation, hosta med allmänpåverkan
- Allergier, rökning och miljöexponeringar kan orsaka hosta
- GERD, hjärtsvikt och ACE-hämmare bidrar till hosta
- Post-nasalt dropp, slem från bihålor
- Kronisk hosta-besvärligt tillstånd
- Vuxna söker vård för oro;
- Oro för pneumoni, cancer och KOL

NÄR SKA VI TÄNKA ALLVARLIGT VID AKUT LUFTVÄGSINFEKTION

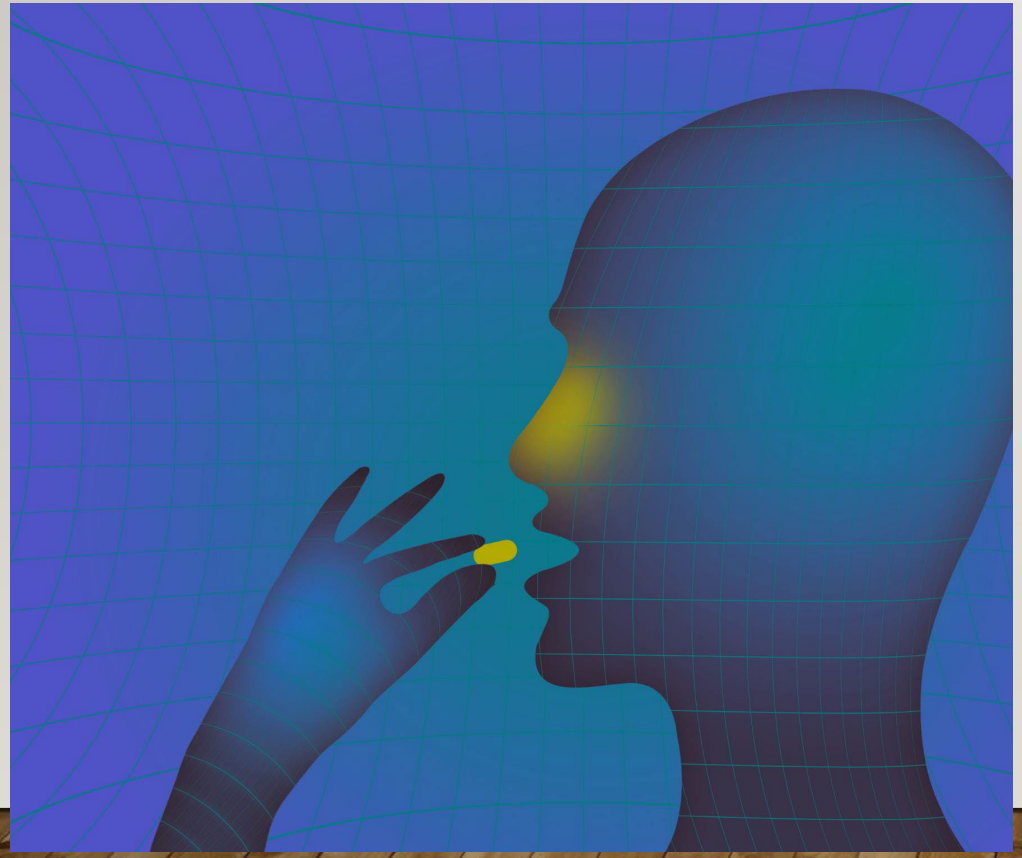

Viktiga faktorer vid bedömning av allvarlighetsgrad

- Se **STRAMA APP**
- Påverkat allmäntillstånd
- Andningsfrekvens
- POX
- Indragningar, särskilt hos små barn
- Lab, oftast endast CRP på vårdcentral, betydelse??
- Klinisk bedömning är avgörande i akutskedet
- Se RMR Samhällsförvärvad pneumoni vuxna resp barn

NÄR SKA VI TÄNKA LITE MERA

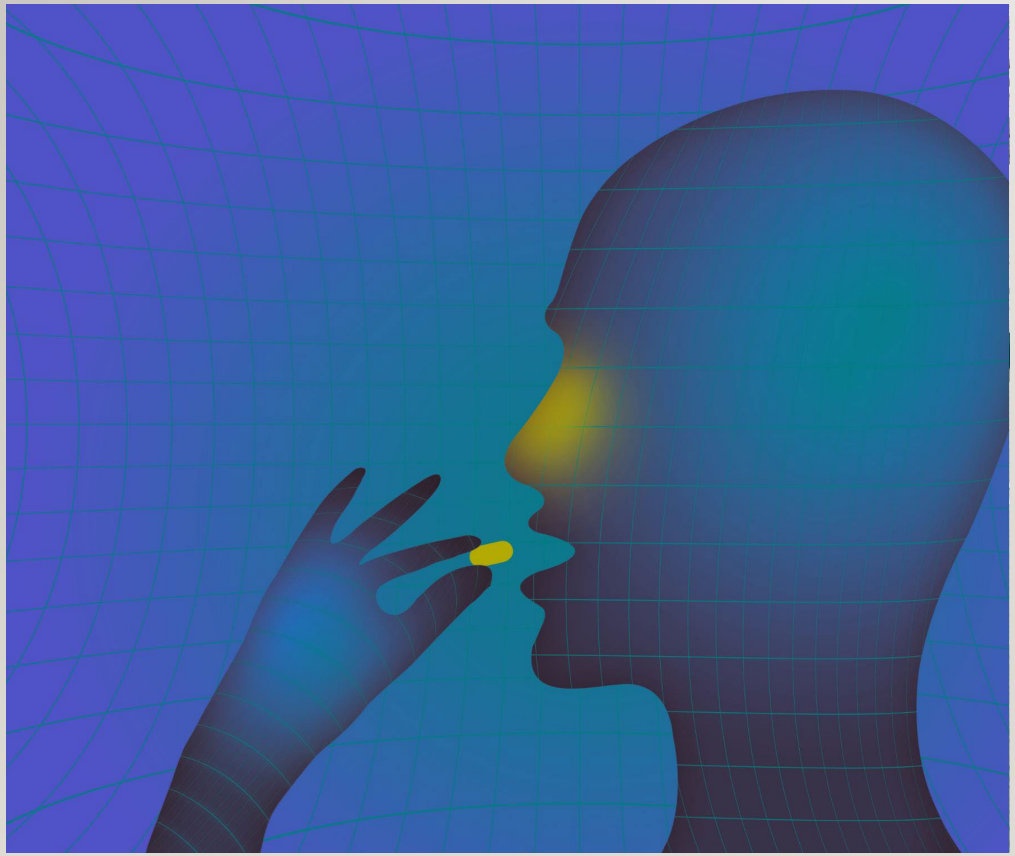

GOLD 2026

Tänk KOL: hostande: Rökare/exrökare över 35 åå, med risk; ex/rökare >10 pakår, arv, exponering eller symtom

COPD-6 TEST

För behandling:

Se *RMR KOL*

Kan det vara Astma

Varierande obstruktion

Tidigare astma

Allergi

RMR Astma Vuxna

NÄR SKA VI TÄNKA ALLVARLIGT

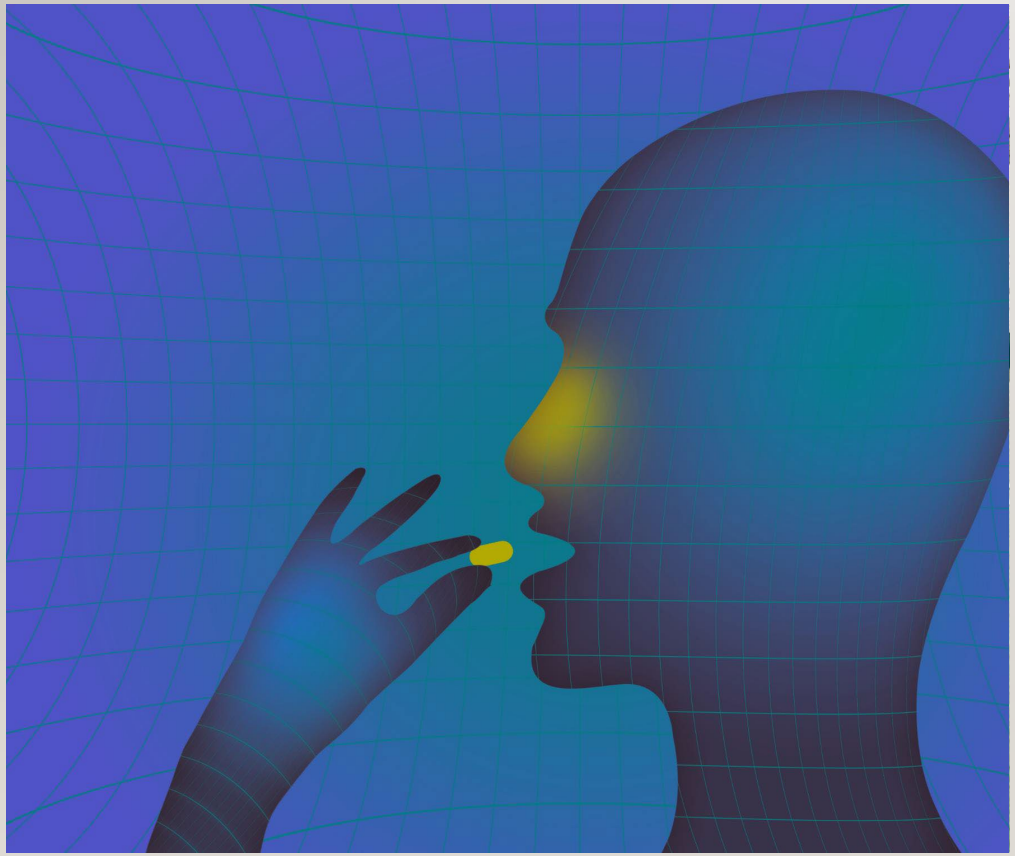

Lungcancer SVF kriterier för misstanke:

Nytillkommen hosta/andnöd mer än 6 veckor hos rökare/exrökare över 40

Blodig hosta

Bröst/skuldersmärta utan annan förklaring

Remittera till lungröntgen eller DT-filterfunktion

VAD VET VI OM HOSTLÄKEMEDEL

Patrik Blomberg

HOSTA OCH FÖRKYLNING HOS BARN 0-12ÅR BMJ 2024

Brist på stark evidens

Behandlingar för hosta och förkylning hos barn saknar vetenskaplig evidens

Självläkande tillstånd inom 10 dagar, inget som förkortar. Undvik ASA

Icke-farmakologiska metoder

Rekommenderar vila och vätskeintag som effektiva och säkra behandlingar. Skölja näsan med koksalt, pastöriserad honung kan lindra

Patrik Blomberg

EFFEKTEN AV HONUNG VID AKUT HOSTA ENLIGT COCHRANE 2018

Honung kan lindra akut hosta hos barn bättre än placebo och hostmediciner.

Effekten är störst på nattlig hosta och sömn.

Evidensen är dock begränsad.

Honung ska inte ges till barn under 1 år.
Spädbarnsbotulism

COCHRANE REVIEWS 2014: RECEPTFRIA LÄKEMEDEL VID AKUT HOSTA

29 studier, 3799 vuxna 1036 barn receptfritt

Effekter av receptfria läkemedel på placebo nivå

Effektivitet av hostmediciner

Receptfria hostmediciner visar ofta ingen signifikant förbättring vid behandling av akut hosta.

2 studier med Kodein, 30mgx4, eller 50mgx1, inte bättre än placebo

3 studier guaifenesin-Nipenesin och Teracough, en studie visade signifikant nytta, 2 gav visst stöd för effekt första dagarna

2 studier Antihistamin och pseudoefedrin, mer biverkan än effekt-inget preparat i Sverige

Risker för barn under 6 år

Hos barn sågs inga fördelar mot placebo, biverkningar vanliga: illamående, kräkning, trötthet

REVISITING THE SAFETY OF OVER-THE-COUNTER COUGH AND COLD MEDICATIONS IN THE PEDIATRIC POPULATION-CLINICAL PEDIATRICS 2013

COUGH MEDICINS FOR CHILDREN-TIME FOR REALITYCHECK PAEDIATRIC RESPIRATORY REVIEWS 2023 FDA I USA

Receptfria host- och förkylningsmediciner hjälper sällan barn och kan ge biverkningar. Efter nya rekommendationer har felanvändning och skador minskat hos barn under två år, men inte lika mycket hos äldre barn. Mer forskning behövs för barn upp till tolv år.

Rätt medicin till rätt diagnos

Riktlinjerna beskriver hur olika typer av rinit diagnostiseras och behandlas, vilka tester som är relevanta, vilka metoder som bör undvikas och vilka läkemedel som rekommenderas. De betonar samsjuklighet (t.ex. astma) och ger särskilda råd för barn, äldre, gravida och andra patientgrupper

COCHRANE DATABAS SYST REW 2015

B-2 agonist vid akut bronkit till patient utan underliggande lungsjukdom-som KOL, Astma

5 studier 418 vúxna och 2 studier 134 barn

Slutsats
Barn: Ingen evidens för nytta utan obstruktiva fynd.
Vuxna: Liten eller ingen nytta vid rutinmässig användning.

Eventuell effekt endast hos patienter med **luftvägsobstruktion**, men svagt stöd i data. Biverkningar är vanliga och måste vägas in

”HOSTMEDICINER”

Hur ser det ut här?

LÄKEMEDELSBOKEN 2025 BARN

Ingen bevisad effekt av slemlösande

Hostmedicin har dålig effekt och ger ofta mer biverkningar

Långvarig hosta efter infektion ofta postinfektiös hyperrreaktivitet och går över inom 1-2 månader

Hosta kan vara enda symtomet på Astma särskilt om den förvärras vid ansträngni eller nattetid

Patrik Blomberg

Janusinfo 2022

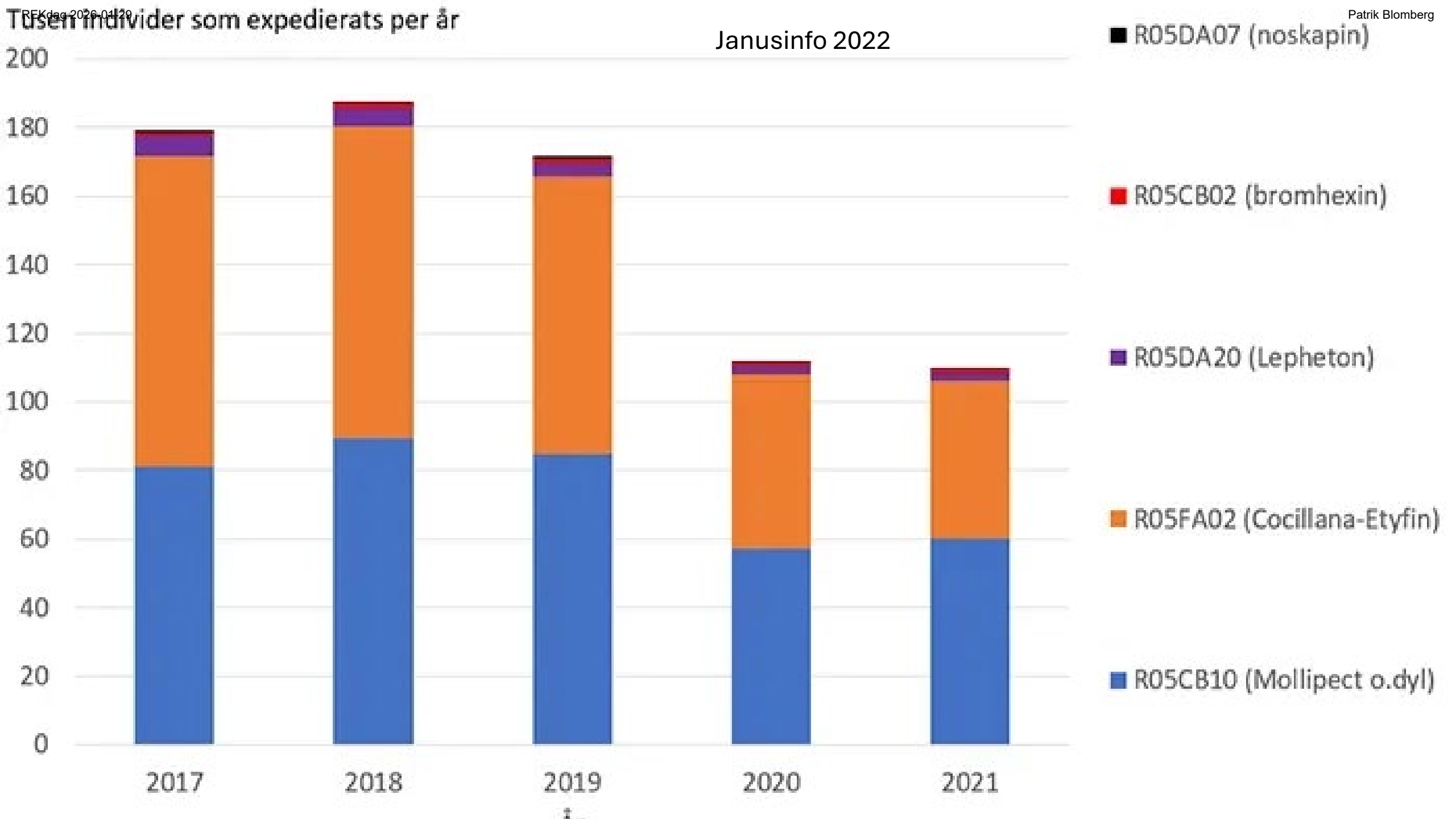

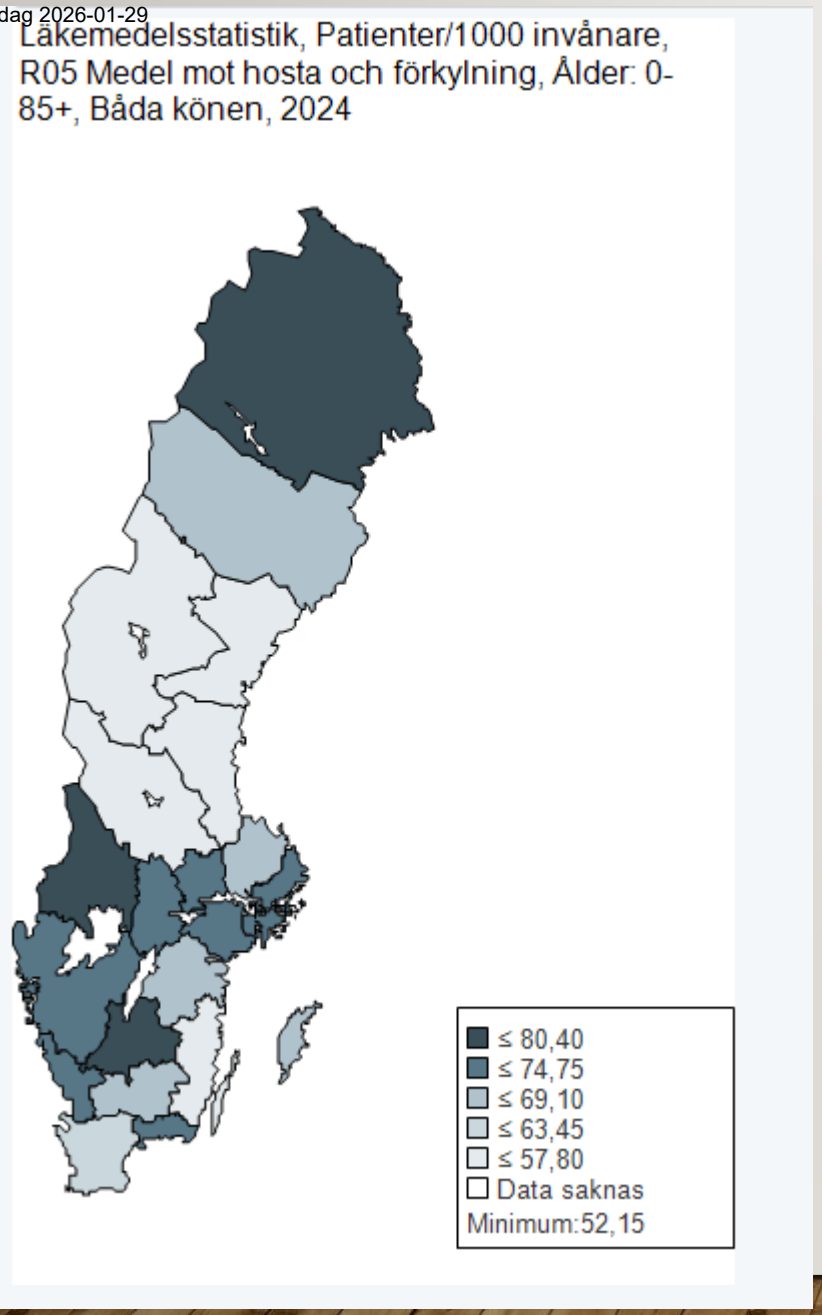

Receptförskrivning VGR 2025

160 000 recept till en kostnad av
40 000 000 kronor varav
6 000 000 kronor är inom förmån
Mollipect
Cocillana-Etyfin
Acetylcystein

Egenvård
26 000 000 kronor
Nipaxon 12 000 000
Bisolvon 7 500 000 med jordgubbsmak 1 500 000
Nipenesin 2 100 000
Theracough 2 000 000
Bromhexin 1 500 000

HOSTMEDICINER
RECEPT

Mollipect

Saknar dokumenterad effekt på hosta och slemlösning, luftrörsvidgande om obstruktion föreligger-bättre med astma behandling.

förmån 12 kr/dos 15 ml

Acetylcystein

Saknar dokumenterad slemlösande effekt givet som brustablett, omdiskuterad antinflammatorisk effekt. Innehåller Na som i fulldos hos sköra patienter kan ge elektrolyt rubbning.

I förmån 1-4 kr per dos

.

HOSTMEDICINER
RECEPT

Cocilla-Etyfin:

Inga studier, registrerat 1964.

Etyl-morfin centralt hostdämpande

Risk för andningsdepression vid terapeutisk dos om opiat känsligt som vid ultrasnabb CYP2D6 metabolism

Beroende? Biverkningar?

Dödsfall

3 kr per dos, 10 ml

.

HOSTMEDICINER RECEPT

Lyfnua-gefapixant ny verkningsmekanism, perifert aktiv selektiv antagonist av receptor P2X3, hämning av vagusnervens c-fiber

2 studier, 2000 personer med kronisk hosta, hälften haft hosta mer än 10 år, halverat antal hostningar, men placebo hade nästa likvärdig effekt

biverkan smakstörning via vagus påverkan

Dosering 45mg 1x2, 56 tabletter för 1262,50, 22,54 per dos

Biseltoc pentoxiverincitrat, centralt verkande, hostdäpande men verkar helt sakna studier på människa, djur stiudier utan förmån

190 ml 158,50, vuxna 15 ml 3-4 ggr dagligen , 12,50 per dos

SÅ VAD KAN DOKTORN GÖRA?

- Ge lugnande råd och expektans
- Rekommendera vila och vätska, honung-egenvård
- Undvik hostmedicin till barn under 6 år
- Identifiera Astma, KOL och andra specifika tillstånd som ska utredas och behandlas enligt evidens
- Hostmedicin marknadsförs utan evidens, gamla preparat med potentiellt farliga biverkningar-cocilla-etyfin, eller verkningslösa som Mollipect-undvik slentrian förskrivning

KÄLLOR:

- Luftvägsinfektioner Läkemedelsboken 2025
- Knapphändigt evidens för hostmediciner Janusinfo 2022
- Treatments for cough and common cold in children BMJ 2024
- Over-the-counter medications for acute cough in children and adults in community settings-Cochrane reviews 2014
- Cough medicins for children-time for a reality check-Pediatric Respiratory Reviews 2023
- Revisiting the Safty of Over-the-Counter cough and cold medications in the pediatric population-clinical pediatrics 2013
- Honey for acute cough in children-Cochrane database Syst Rev 2018
- Bilder via AI Copilot

Tack för mig